

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 79.

Vtorik 31. Grudna

1850.

Povabilo na naročbo

časopisa, po imenu:

„LJUBLJANSKI ČASNIK“.

Z perčetjem leta 1851 se drugi tečaj „Ljubljanskiga Časnika“ začne.

S spremenjenim letam se pa tudi vredništvo tega lista spremeni, ker njegov namen in dalja od Ljubljane dozrajnemu vredniku več ne pripusti tega lista dalje vredovati.

Za svojo dolžnost imamo, častitim bravcam vodila naznaniti, ki se jih bode novo vredništvo deržalo.

„Ljubljanski Časnik“ bo sploh iz celiga serca Avstrijanec in kakor takšin posebno Slovenec.

Kakor Avstrijanec bo „Ljubljanski Časnik“, kar se bode le storiti dalo vse podperal, kar naši dragi vesoljni Avstriji k dobremu služi, in se vsimu zoperstavljal, kar edinost in mir med bratovskimi ljudstvi ovéra.

Kakor zvesti sin svoje slovenske matere, si bo iz cele moči prizadeval, podperan po enakomislečih, naše ljudstvo na tisto stopnjo omike ali izobraženosti, blagostanja in sreče povzdigniti, na kateri se druge ljudstva znajdejo, in ktere je ono tudi popolnoma vredno.

Svobodnih naredb noviga časa po pameti se posluževati, je potreba postave sploh poznati in vlada je „Ljubljanskiga Časnika“ izvolila, svoje ukaze, oznanila in postave Slovincam naznanovati. „Ljubljanski Časnik“ si bo tedaj prizadeval svojim bravcam pravi pomen novih postav, kjer bo potreba natanjčnejše razlagati, in vladi deželne potrebe pokazati. — Zgodbe politiskiga svetá in posebno Avstrije bo on kakor čebela med nabiral, in kar bode le mogoče naglo svojim bravcam prinašal.

De bo pa „Ljubljanski Časnik“ pred vsim drugim zvesto zerkalo domačije, prosi svoje drage rojake vse imenitne prigodbe mu naglo naznanovati.

Zraven politiskih novic bo on posebno zvesto tudi imenitnejše sodnijske obravnave sporočeval, in s tem novim očitnim sodbam večje polje pripravil. Blagostanje naše domovine v vsih razdelkih obertništva povzdigniti bo njegova posebna skerb.

„Ljubljanski Časnik“, ki izhaja vsak teden dvakrát in sicer vsak vtorik in petik, se razdeli v „glavni list“ in v „vradni list“.

Glavni list razpade v tri dele: 1. vradni del, ki bo obsegel vradne oznanila, imenovanje, povikšanje c. k. vradnikov in sploh vse vradne razglase, katere vlada sama hoče na znanje dati; 2. nevradni del, kjer se bodo nahajali vodivni sestavki za razloženje in razjasnenje deržavnih naredb, — važnije dogodbe naše deržave in tujih dežel; — 3. lepoznanški list, ki se bo z literaturo in umetnijo, razveseljajočimi sestavki in kratkočasnicami pečal, posebno pa domače reči donášal. — Ljubljanski novičar bo deželo z prigodbami glavniga mesta soznanoval.

Vradni list zapopade od c. k. gosposk poslane vradne oznanila, pozive, razpise konkurzov in služb itd.; temu listu bo pristavljen tudi oznanilni list namenjen za oznanila vsih reči, katere bodo osebnosti ljudje po „Ljubljanskim Časniku“ hotli razglasiti in izklicati dati.

Naročnina znese, ako se časopis v tiskarnici založnika Jožefa Blaznika prejema, za celo leto 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold 30 kr. — za polletno pošiljanje na dom se odraja še 15 kr. — Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., polletno 3 gold. 30 kr., četertletno 1 gold. 45 kr.

Pisma, v kterih se naročnina pošilja, se morajo po novih postavah frankirati.

Kjer se je po tem takim „Ljubljanski Časnik“ resnično namenil blagostanje naše kronovine kolikor bode le moč podperati, sme upati, de mu bodo slovenski bratje v tem z domoljubnostjo na strani stali.

V Ljubljani 15. Grudna 1850.

D. Melcer,

odgovorni vrednik.

Jožef Blaznik,

založnik.

Vradne naznanila.

28. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in deržavni tiskarnici na Dunaju CLXI. del ob-
čniga deržavniga zakonika in vladniga lista, in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih razun romanskiga iz-
dan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 470. Ukaz ministra denarstva od 2. de-
cembra 1850, o vprašanju, pri kteri vradni se imajo po začasni postavi od 9. februarja 1850 davku podveržene pravne in vradne opravila od gosposk in osebnosti ljudi ozna-

niti, in kterih naznanil in pripomočkov je v ta namen in za odmerjenje odrajtvi potreba.

Št. 471. Razpis ministra denarstva od 17. decembra 1850, s kterim se ravnanje 16. decembra t. l. srečanih nemških denarnih listkov po 6 krajcarjev reda in čerke št. 1 naznani.

Št. 472. Ukaz ministra pravosodja od 18. decembra 1850, s kterim se zapove, ako se kak vradnik ali služabnik pri železnici, telegrafu in pošti zapre, to neposredno zadeva-
jočimu predstojniku brez odloga naznaniti.

Št. 473. Cesarski ukaz od 20. decembra 1850, s kterim se več prenarodb v patentu

4. marca 1849 (dopolnivni zvezek deržavniga zakonika št. 153) v zadevi deržavniga zakonika in začetni dan veljave naznanjenih po-
stav in ukazov ukaže in s 1. januarjem 1851 v moč vpelje.

S tem delam vred se bo tudi eden in šest-
deseti dokladni del izdal in razposlal. Zapopade naj ponižnije prednašanje ministra pravosodja k predstoječimu v 161. delu ob-
čniga deržavniga zakonika in vladniga lista pod št. 473 zapopadenimu patentu.

24. decembra 1850 je bilo rusinsko-nem-
ško dvojno izdanje, 5. novembra 1850 v edino-nemškem izdanju na svitlo prišliga 46uga

dela občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 14. decembra 1850 v česko-, talijansko-, madjarsko-, horvaško-, serbsko- in romansko-nemškem in 16. decembra 1850 v slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišel, izdano in razposlano.

23. decembra 1850 je bilo talijansko-nemško dvojno izdanje, 10. januarja 1850 v edino-nemškem izdanju in 25. maja 1850 v slovensko-nemškem dvojnem izdanju izdanega VI. dela občnega državnega zakonika in vladnega lista izdano in razposlano.

Pregled zapopada 146. dela pod št. 436 in 6. dela pod št. 9. je bil že naznanjen, ko je edino-nemško izdanje izdano bilo.

Dunaj 27. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Po smerti fajmoštra štefana Kobava spraznjena in pod patronatam krajnskega vezrozakonskega zaloga stoječa Adleška fara je dosadanjemu oskerbovavcu Černomeljske fare Martinu Skubicu podeljena bila.

C. k. krajnsko deželno poglavarstvo.

V Ljubljani 18. Grudna 1850.

Ljudstvo krajnske kronovine je pri letošnji, od presvitlga cesarja zaukazani izberi vojaških novincev zopet tako zvesto vdanost pokazalo, da je bilo mogoče srečanje in izbero povsod poredno končati in število novincev razun nekaj malih zaostalih, ki se bodo pa tudi kmalo dobili, doseči.

Kakor gre vsim uradam in županijskim predstojnikom zavoljo marnega splošnega dolžnost pri tem opravilu hvala, tako gre tudi zvestim prebivavcem krajnske kronovine hvala zavoljo njihne vnovič pokazane domoljubnosti, in prijetno se mojemu sercu prileže, da jim jo tukaj očitno izgovorim.

V Ljubljani 25. Grudna 1850.

Gustav grof Chorinsky l. r.,
poglavar.

Po naznanjenju c. k. ministerstva za obdelovanje dežele in rudarstva od 16. Grudna št. 17488 bo c. k. gornjsko in gojzdnjsko vodstvo v Gradcu 1. Svečana svoje vravno opravilo pričelo.

To se da s tem sploh vediti.

V Ljubljani 24. Grudna 1850.

Gustav grof Chorinsky s. r.,
poglavar.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana 30. dec. Veselje mora vsaciga praviga domorodca navdati, ako vidi, da se v Ljubljani na gimnaziju domači jezik pridno uči, da je, kakor se spodobi in kakor postava veli, redni predmet. De bi bilo še mnogo želeti in mnogo popraviti, kar terdno upamo, da se bo sčasom zgodilo, pa spet nobeden, komur je stanje slovenskega jezika na gimnaziju znano, ne more tajiti. V vsih osmih razredih se do zdaj le slovica uči. Slovica je sicer prva potreba, pa osem let se slovica maternega jezika učiti, bi se ne reklo le prazno slamo mlatiti, ampak tako učenje gole slovnice bi se hočeš nočeš moralo vsakemu učenčupristuditi. In samo slovica tudi nikdar ne zamore jezika djansko naučiti. — Za slovico je dovolj dve k večim tri leta, pa zraven slovnic je silno potrebna tudi djanska vaja. De se bo to tudi skoraj zgodilo, smemo zavolj tega terdno upati, ker je že prvi del slovenskega berila za nižji gimnazij natisnjen. De bi se pač še letos v drugem polletju slovenski šolski mladosti te bukve v roke podale! Ker

pa vsak ve, da je preveč, se celih osem let le materinsčine učiti, bi bilo prav in zlo koristno, da bi se v višjih razdelih tudi drugi sorodni jeziki učili. Na tako vižo bi se zamogla šolska mladost brez velikiga truda vse slovanske narečja naučiti. Kako koristno de bi bilo to, ker bi potem zamogli taki možje skoraj po celi Avstrii službe dobiti, svoje opravila vladi in narodu v prid opravljati! Vlada bi imela dobre služabnike in ljudstvo vredne predstojnike. Pri nas je posebna potreba, najpopred stolico ilirskiga jezika napraviti ne le zavolj ravno imenovanih, ampak tudi zavolj posebnih vzrokov. Medmitna meja je dvignjena; ako so že popred Slovenci z Horvati v tesni zvezi in občenju stali, se bota gotovo zdaj še veliko bolj pokazalo. Kupčija z Horvati, ki že do zdaj ni bila majhina, se bo brez dvombe, ker je medmitna meja dvignjena, zlo povzdignila. Učencam bo pa tudi, najstopijo v kateri stan hočejo, potreba ilirsko znati. Ljubljanska škofija se stegne noter na Horvaško, toraj je duhovnim v teh krajih, da zamorejo svoje dolžnosti popolnoma splošnovati, potreba ilirsko znati. Ravno taka potreba je tudi za vradnike, ker kolikokrat se prigodi, da pride na Slovensko vraden dopis, kteriga vradnik, ki ne razume Horvaškega, od Pontia do Pilata nosi, da kogar dobi, ki ga mu stolmači. Razun tega je pa slovenskimu mladenču le igrača, se ilirščine dobro naučiti, ker sta si oba narečja tako podobna, da ju neradi dva narečja imenujemo. Kdor slovensko dobro razume, razume tudi že skoraj popolnoma hervaško in serbsko. Pri vsem tem pa se bodo soznali slovenski učenci z velikimi jugoslovanskimi slovstvenimi zakladi, pred drugim z serbskimi narodnimi pesmi, ki so edine, ki so zamorejo Homeru na stran postaviti.

Upamo, da bodo to posebno verli domorodci na Dunaju, ki stoje blizu ministerstva, kakor iskreni gospodje Golmajar, Mešutar, Miklosich itd., prepričani od koristi in potrebe te reči, ktero smo tukaj le omenili, ministru uka na serce položili in tako Slovencam in vladi mnogo koristili.

Terst. Parobrod „Vulkan“ je prišel 20. decembra iz Benetk v Terst. 21. zjutraj je tako huda burja ostala, da nobeni barki ni mogoče v Terst priti. V barkostajah v Pirano in Porta Rosa je polno bark, ki čakajo vgodniga vremena, da se bodo zamogle v Terst podati. — 7. januarja se bodo v Terstu porotne sodbe začele.

Štajarska. 13. t. m. — piše „Gratz. Ztg.“ — so se porotne sodniške vravnave za ta četrta leta pri c. k. deželnem sodništvu v Celju končale. Predsednik, svetovavec višjega deželnega sodništva, Ludovik vitez od Azula, se dvigne z sledečim govorom:

„Z današnjo obravnavo so porotne sodniške obravne za prvo četertletje pri deželnem sodništvu končane, in če sim tudi s trepečim srcem stopnjo predsednika na poti, ki je bila do zdaj še zarašena, prevzel, moram vendar naravnost reči, da mi te stopnje vaša krepka podpora, gospodje sodniki in porotniki in državni namestniki, ni le zlo polajšala, ampak moja dolžnost mi je prijetna postala tako, da bi pri takih okoljstvih zlo obžaloval, ako bi ne bil prvi, ki se je, pri izpeljavi tako koristne naprave vdeležil.

Naj večji zaslug gre vendar Vam, gospodje porotniki, ki ste tako marljivo, radovoljno brez kakiga dobička clo z žrtvi lastnih dobičkov le na dobre pravične reči na blagor države gledali in svoje dolžnosti tako zvesto in natanjko splošnovali; zavolj tega sim dolžan kakor predsednik se vam živo zahvaliti.

Vi, gospodje ste pri porotnih sodbah dokazali, kako izobraženo de je ljudstvo na južnem štajarskem; vi, gospodje ste v djanju

pokazali, da je južno štajarsko zlo vgodno za porotne sodbe in da dobroto spozna, ktero je naš najmilostljivi cesar ljudstvom z vpe-ljanjem porotnih sodb podelil.

Zatoraj se pa tudi našimu milostljivimu cesarju zahvalimo z željo, da bi ta naprava bila v blagor njegovih zvestih narodov in v podporo napredka, h kterimu je on — naj še dolgo vlada! — v novorojeni Avstrii temelj položil.

Ta govor je bil v nemškem jeziku, in po govoru so poslušavci trikrat „Vivat“ zaupili. Potem je ravno ta govor tudi v slovenskem jeziku gospod predsednik držal in množica ga je z gromčim „živio“ pozdravila. Gospodje porotniki so se h gospodu predsedniku drenjali; mu roke podajali z solznimi očmi in so zagotovili, da jih ta trenutek obilno odškodje za vse njihno prizadevanje.

Austrijska. Zakonska osnova o vredjenju samoprodaje soli na Ogerskem je razposlana na dotične ogerske oblasti, da one v tej reči svoje mnenje izrečejo.

* Predsedništvo kasacionalnega sodništva se je dozdašnjemu visjemu sodniškemu predsedniku Ludoviku grofu Taaffe izročilo, in za družiga predsednika je bil dozdajni predsednik kasacionalnega sodništva Dragotin vitez Kraus in za senatne predstojnike svetovavci kasacionalnega sodništva, dr. Tomaž Härdtl, Alojz Pederzani in Mihael od Torkos izvoljeni.

* „Reichszeitung“ piše: Kakor slišimo je dunajska občina velik korak naprej storila. Plača mestniga župana je odločena in treba je samo še to, da je vlada z njo zadovoljna.

Dunajska občina meni svojimu prvemu predstojniku v stolnem mestu pristojno plačo podeliti. Dunajski župan bo imel na leto 10,000 gold. plače in 1600 gold. dodatka in zraven tega tudi svobodno stanovanje.

Mi menimo, da je dostojnost dunajskega župana tako velika, stopnja tako težavna, breme tako težko, da to plačilo, akoravno je veliko, le pristojno zamoremo imenovati.

Tudi se nam potrebno zdi to spomniti, da bo zavolj taciga plačila ložej, naj vrednišiga, naj krepkejšiga zastopnika na to stopnjo postaviti, in le obilno plačilo stori mogoče, da ta stopnja ne bo le vlast bogatih, ampak da je zamore tudi manj premožni prevzeti, ktere več izverstnih mož zavolj ubožstva ni moglo do zdaj prevzeti.

* „Neuigkeitsbureau“ naznani: Zdi se, da se bosta avstrijski cesar in poruski kralj kmalo v pogovor snidila. Avstrijski cesar se bo pred kot ne že te dni iz Dunaja podal. Skoraj gotovo se bosta oba vladarja v Draždanah sošla, kamor se je cesarski generalmajor Keller od Köllerstein že 27. decembra podal.

* Škofje gerške ločene cerkve, h kteri se večidel Serbi in Rumuni štejejo, so bili od ministerstva v zbor na Dunaj poklicani. Je pa med njimi nekako razdvojenje. Rumuni nočejo namreč vladi serbskega patriarha podverženi biti; sliši pa se praviti, da se Rumuni hočejo zopet s katoliško cerkvijo skleniti.

* Občinsko svetovavstvo na Dunaju meni, ko bo župan izvoljen, lasten časopis začeti izdajati, ki bo razun pogovorov občinskega svetovavstva vse reči prinašal, ki v opravila občinskega življenja segajo.

* Vsim vradnijam se je naročilo paziti, da se v vradne pisma ne devajo privatne pisma ali pa druge reči, ki niso poštnine proste.

Horvaška. Sliši se, da bo začasna vravnava Horvaškega v sredi mesca januarja 1851, ko se bodo politični vradniki izvolili, v djanje stopila.

Dalmacija. „Glasnik dalm.“ piše 9. decembra:

Včerajšnji parobrod nam je prinesel sledeče naznanila:

V Dalmaciji vlada popolni mir. Iz Arbanie ni nobene posebne novice.

Iz pisma nekiga Dumanovića, blizu Bune v Hercegovini, zvemo, da se v Mostaru še nič ni premenilo. Novi vladar je poslal razglas v Mostar, in upajo, da se bodo stvari na mirni poti poravnale. Kje de je Kavas paša, se ne ve; eni menijo, da je šel v Nikšić in da tam vojsko zbira in drugi menijo, da je v Mostaru.

Iz Uništa se 10. t. m. piše, da so prebivavci Travnika Omer pašatove vojake razgnali. Mi pa pravimo, da je potreba čakati, da se ta novica potrdi, preden jo verjamemo.

* Iz Kotora se piše v „srbske nov.“, da so se zavolj ponizane cene banknotov vojaki z prebivavci sperli, ali poveljnik, gospod Mamula je tej razperti kmalo konec storil, ker je vojake, ki so razperti delali, ostro kaznoval in prebivavce pomiril.

Moravska. Porotno sodništvo v Znojemu je imelo 26. novembra prvo sejo.

Bile so sledeče 4 sodbe obravnane:

1. Zatožen je bil Jovan Černi zavolj doprinešene tatvine.

Jovan Černi, 28 let star, iz Dobruške na Českem rojen, je bil že petkrat zavolj tatvine kaznovan, je ukradel, kakor je sam obstal, po noči od 23. na 24. septembra županu Fr. Elsingerju 481 gold. 10³/₄ kr., in uro, vredno 6 gold., skupej 487 gold. 10³/₄ kr. v srebru iz njegove zaperte hiše.

To tatvino doprinesiti, je Jovan Černi iz ječe Moravske Budvice, 6 milj od mesta, kjer je pokradel, ušel. Po doprinešeni tatvini se je naglo na Dunaj podal, al 24. septembra so ga ondi prijeli in mu denarje, ktere je še skoraj vse imel, vzeli.

Porotniki so enoglasno izrekli, da je kriv, toraj je sodništvo kazen na 5 let in 6 mescov odločilo.

Zoper to rabsodbo se je zatoženi pritožil, da ne velja, ker je on vskok nekiga ogerskiga polka, kar njegova domača gosposka ni mogla vediti, ker se je pri nabiri za Ograzdal. —

2. Zatožen je bil Jakob Valenda zavolj zžiga.

Jakob Valenda, 52 let star, doslužen vojak, berač v Vinau, je 13. novembra 1849 ob devetih zvečer v streho posestnika Kositkoviga ogenj podtaknil in s tem za 120 gold. škode napravil. Tožba se je toraj na to škodo operala.

Obdolženi je obstal, da je hudodelstvo doprinesel, da se je nad Jožefan Kosikovem maševal, ker je on njegovo ženo pod streho vzel, ki se je z dovoljenjem vradnje od Valenda ločila, da bi piclo premoženje zapravljalivosti moža otela.

Iz obravnave se je vidilo, da so poškodovanimu prebivavci tiste soseske večidel škodo povernili. Porotniki so enoglasno poterdili, da je Valenda tako djanje doprinesel, iz kteriga je imel po njegovem naklepu ogenj ostati, in da se je to tudi res zgodilo; da se pa ni velika škoda zgodila so z 11 glasni zoper eniga se izrekli.

Sodništvo je kazen odločilo na 6 let in 6 mescov.

3. Zatožen je bil Vincenti Stangel, da je ropal.

Vincenti Stangel, 21 let star, žebliarski podmojster brez dela iz Znojema, že enkrat zavolj hudodelstva tatvine kaznovan, je spremlil 29. oktobra 1849 čevljarja in posestnika Jovana Karlbergerja iz Bomića proti Edmicu. Na nekem berdu vzame veter Karlbergerju plajš.

Vincenti Stangel se napravi, kakor de bi ga hotel ogerniti, mu pa plajš čez glavo potegne, ga k tlam tlači, ga z nožem večkrat

rani v glavo in lice in tirja od njega denarje ali pa življenje. Karlberger, ki je precej več kakor Stangel, se mu ustavi in Stangel pobegne, pa kamne za njim luča.

Vincenti Stangel je bil ravno ta dan z Karlbergerjem v neki kerčmi v Znojemu skupej, kjer je zvedel, da ima poslednji 50 gold. slabiga denarja, ktere je za prodano kravo potegnil, pri sebi, je že v gostivnici k Karlbergerju, ki je imel nekaj vina v glavi, tišal in kerčmarici se je kmalo zdelo, kaj de se je Stangel namenil, toraj je Karlbergerja svarila, da naj pazi na svoje denarje. Stangel je potem Karlbergerja zunaj na poti počakal, ko je zvedel, kje de je doma, se mu za spremeljavca ponudi, ga zapelje na stransko pot, kjer ga je napadel in svoj namen toliko ložej doseči mislil, ker je menil, da je Karlberger pijan.

Stangel je sicer obstal, da je Karlbergerja ranil, tajil je pa, da ga je mislil obropati, in djal, da ga je Karlberger začel tepsti, ko je plačilo od njega tirjal, kteriga mu je obljubil, toraj se je on le branil.

Porotniki so enoglasno zatoženca za kriviga spoznali glede poskušanja ropa, toraj ga je sodništvo na 12 let v težko ječo obsodilo.

Ta obravnava je bila naj bolj vabivna, ker je javna obravnava natanjko pokazala, da so besede zatoženca krivične in poprejšni skrivni sodbi bi bilo komaj mogoče kriviga za takiga obsoditi.

Kako pravična je bila obsodba, dovolj to dokaže, da je zatoženec v ječi vse obstal.

4. Zatožen je bil Juri Kozvar, da je uboj doprinesel.

Juri Kozvar, iz Haetikovice, 51 let star, je delal 22. novembra 1849 sekiri toporišče, ko mu njegova hči Jožefa naznani, da se njegov zet Jožef Vlasin, z njegovo ženo pretepa. Juri Kozvar steče proti zetu in ga tako po glavi ubriše, da se zgrudi in čez 2 dni umerje. Potem udari tudi svojo pasterko Ano, ženo Jožefa Vlasina, ki je se pretepavajoča že narazen spravila, ktero je nekoliko na levo ramo ranil.

On je sicer oboje obstal, je pa terdil, da je to v jezi storil, ker je bila njegova žena tepena, on je tudi mislil Vlasina po herbtu udariti, in le zato, ker se je on obernil, je toporišče na glavo priletelo.

Porotniki so sicer spoznali, da zatoženi hudodeljstva uboja ni kriv, pa za kriviga nemarniga vsmertenja in prestopka postave zoper telesno varnost. Sodništvo ga je obsodilo na 6 mescov v ječo.

Druga in četrta obravnava ste bile popolnoma v slovanskem jeziku.

Tolmača ni bilo potreba.

Deržavni namestnik je bil pri prvi obravnavi c. k. general-prokurator dr. Majer, pri drugih obravnavah pa c. k. deržavni namestnik Uherék. Zagovarjavci so bili deželni pravdniki, dr. Glaser, Pospel, in Schuster. Poslednji pri obeh slovanskih obravnavah.

Predsedoval je predsednik dezelnga sodništva, Jgnaci Streit.

Vse je slo prav lepo in redno od rok. Poslušavci so se vsega živo vdeležili, kterih je tohko prislo poslušat, da velika izbana ni bila dovolj prostorna.

Tuje dežele.

Černagora. Trop Černogorcov, ki se je iz turskiga kadiluka Niksica, kamor se je na rop podal, z čedami vernil, je na avstrijansko zemljo prišel, menda zato, da se je Turkam, ki so ga preganjali, vognil.

Rusovska. Aleks Paskievič je 26. decembra skoz Dunaj šel, ki je bil od ruskiga cara na papeža poslan, in mu je pismo cara nesel.

Nemška. V Draždanah so se v pogovorih, kakor pravijo, v tem že zedinili, da bo pruska vlada avstrijanski pripustila, skoz poruske dežele avstrijansk vojaški oddelk zoper Schleswig-Holsteince poslati.

* 24. decembra ob desetih dopoldne je bil v Draždanah pogovor zavolj pretresa pooblastencov. Danes se ima prva seja pričeti. Razun Schwarzenberga in Manteuffel-a je tudi Beust rekel, da upa, da se bo mir ohranil. Pfordten tirja ljudsko zastopništvo pri nemški zvezi.

* Na Schleswig-holsteinskem se bo, kakor se govori, spet drug višji vojaški poveljnik zvolil; pravijo de Halkett, hanoveranski generalmajor.

* „Voss. Ztg.“ pravi, da bo eno prvih opravil novopostavljene nemške središnje vlade v zvezi z velikimi deržavnimi oblastmi storiti, da se v Schweiz-u zanaprej politički beguni ne bodo več sprejemali. Od te reči so se razne vlade že pogovarjale.

* 27. decembra proti deseti uri dopoldne je volitni knez Hessen-Kasla spet v Kasel prišel. Kurheški vojsaki so se od kolodvora do terga v red vstopile pri njegovem prihodu.

Turska. Iz Salonika se od 4. naznani, da je ondi roparska truma neko Karavano napadla, več oseb zlo ranila in 13,000 piastrov obropala. Ta druhal se je potem v samostan Prodromo, ki leži med Nausto in Vodino obernilo, je tirjala, da naj jo v samostan spuste, kar so meniki tudi storili. Ko pridejo tolovaji v samostan, ko samostanskiga predstojnika umore, ki so ga popred strašno mučili, da bi jim bil povedal za samostansko denarnico. Razun predstojnika, so tolovaji še dva druge meniha in neko ženo z otrokam vred umorili.

Iz Damaska se piše 5. decembra: Ko se je tukaj zvedila strašna dogodba, ki se je v Aleppo pripetila, so se kristjani in judi tukaj strašno prestrašili, ker so menili, da se bo z njimi tudi kaj taciga storilo. De je bil Serskier z 8000 vojakov ondi, to jih ni mogla straha obvarovati, ker so smislili, da se bodo ti v Aleppo podali, vstajo vdušit. Judam se v Aleppo ni nič hudiga storilo ker so se odkupili. Še le potem, ko se zvedilo, kako ostro so bili divjaki v Aleppo kaznovani, se je strah vlegel.

Razne naznanila.

— V Merni, pol ure od Gorice, pripovedujejo, so našli železno rudo in sklade premoga.

— Vojska švajcarske zaveze obstoji za leto 1851 iz 104,352 mož, med temi je 77,000 pešcov, 10,000 strelcov, 10,000 topničarjev, 3000 konjkov.

— Knez Schwarzenberg se je od poruskiga kralja povabljen, že v Berlin podal.

— Ban Jelačić se je v Napajedl na Moravsko podal.

— Na Dunaju je že nekoliko prošenj v vradnje dospelo, da bi se mesnice, v kterih bi se kojnsko meso prodajalo, napravile.

— Iz goriške okolice se mnogo sliši od najd. Železna ruda se je začela kopati, ki je, kakor pravijo, zlo bogata. Akoravno so še le 4 seznje globoko jamo skopali, so vnder že 6000 centov rude nakopali. Rudnik je najdel gorski vradnik Schmidt. On je ukazal na več mestih začeti kopati. On je celo žilo živiga srebra najdel, ktero je sicer zlo dobro, pa žila je zlo slaba.

— Od leta 1848 — 1850 se je v Evropi deržavnih dolgov za 1300 milijonov tolarjev pomnožilo.

— Govori se, da so udi deržavniga svetovavstva že izvoljeni.

Pretres slovenskih pesnikov.

(Konec.)

Prekucije leta 1848 niso le politiško ampak tudi narodno življenje vnovič k živi zavednosti pripravile. Slovenci, ki so bili kot k nemški zvezi prištetí že iz verste narodov zbrisani, so zopet večí veljavnost in pred vsemi svoje ime zopet zadobili. V spomin tega dobička se vstopi Novicam na stran „Slovenija.“ Če ravno se je ta večidel le na politiškim polju skazovala; vender tudi lepозnanskim rečem in svojih listov zaperla. Tu nam stopijo štirje pesniki nasprot, ki smo jih že delama v Novicah spoznali in ki so morebiti začetniki nove dobe pesništva. Ker vemo, de so njih dozdanje pesmi le začetek njihove prizadeve in slave in de bodo veliko več pozneje pisali, ko bodo utegnili in se njih vunajne razmere oboornejo, rečemo tu le toliko, de so oni naše poglavno upanje za povzdigo domače poezije in še nekoliko poglavnih lastnost pristavimo. Ti pesniki so gg. Podgorski (Sveteč), Detomil (Jeriša), Čegnar in Gornicki (Levstek). Podgorski nas je soznanil tudi s češkimi in ilirskimi pridelki, pa njegova poglavítna prednost je natančna logika, ki se nam v vsih pesmah razodeva.

Za mično poezijo je Detomil kakor vstvarjen. Že sama njegova „zvezdica“ (v Vedežu) bi to pokazala. Oegnar je v začetku Koseškiga posnemal in čudili smo se, kako izveržno de se mu je to pospešilo. Zdaj pa je to pot zapustil, kar tudi poterdimo. Zakaj, kdor zamore izviren biti, naj ta nebeški dar v korist naroda porabi. Gornicki je med temi pesniki nar mlajši, pa gotovo se ne bomo motili, ako rečemo, da je tudi eden nar zmožniših med njimi. Če ravno še od njega nismo veliko brali, nam že te tri al štir pesmi pravi pesniški poklic kažejo.

O pesnikih „Praviga Slovenca“ kakor tudi „Drobtinic“ neradi govorimo. Spačeno, pokvarjeno in clo ostudno pesništvo najdemo v obeh. Izieme bi zamogli na perstih ene roke sošteti. To, kar sta nam postavim Virk in Slomšek branja vredniga prinesla nam zagrene po drugi plati strašne posasti Rožičkove pozije, ki malo časti sicer dobrim Drobtinicom delajo.

K zadnjimu še nekoliko besed od treh pesnikov, ki so se sicer tudi v Novicah in Slovenii oglasili, so pa svoje dela al na svojo roko že izdali, al pa jih še izdati mislijo, od Tomana, Vilharja in Hašnika. Ko beremo Tomanove poezije, nas obide neizrečena žalost, de niso to, kar bi bile zamogle biti in sicer, de niso to po zadolženju pisatelja samiga. Kakor je bil Prešernovi predmet „ljubezen“ so predmeti Tomana svoboda in domovina. Brez dvombe je bil duh Tomana tudi tem visokim predmetam kos. Žalostno stanje, ki nam je dom tlačilo, je popisano s tako živimi barvami, de se nismo mogli, ko smo te pesmi pervikrat brali, solza izderžati. Tudi veselje nad odrešenjem, nad dobljeno svobodo, nad oživiljeno narodnostjo se tako goreče razodeva, de se gotovo nihče, ki Tomana pervikrat bere in ga razume, brez nadusenja od njega podal ne bo. Vse živi, se giblje, vre, šumi in kupi. Reka njegovih občutlejev ni stoječa voda, ampak dere viharo po pečini in dolini in nam skazuje očitno veliko število svojih bisernih kaplic.

Pa le ko smo Tomana pervikrat brali, smo bili pripravljeni, ga mojstram domače poezije pristevati. Kar zadene poetiški duh, bomo tudi zanaprej njegove zmožnosti priznali. Pa ta pesniški duh bi se bil imel po gotovih vodilih ravnati in se postav derzati, katerim se noben izversten pesnik ne odreče. Notranji red in priličnost zunajne oblike je neobhodna potreba poeta. Zakaj pesništvo je le poznanstvena vednost, ki ne sme samo dobre misli razodevati, ampak mora te misli tudi v prijeten kalup djeti.

Pa tega prijetniga kalupa zlo, zlo pri Tomanu pogresamo. Brez stopnje si misli slede, zdaj visoko, de komaj gor vidimo in berž potem tako nizko, de moramo oči notri do tal pobesiti; zdaj veliko, de se o prikazni čudimo in zdaj zopet tako majčkino in nepomenljivo, de celo pesem obžalovati moramo. Tudi se iz vsake poezije vidi, de se pisatelj slovniče nik

dar učil ni. Gotovo nismo takšni, ki bi vsako čerko natanko po slovniškim izviranju imeti hotli, pa poglavne postavbe kakor pri padežih in sklonih po pravici od vsaciga tirjamo. Čimu bi se bilo drugače veliko število naših slovničarjev leta in leta potilo? —

K tem napakam pride še velika nerazumnost tak besed kakor sestavka. V vsaki verzni najdemo namesto lepiga, zeleniga drevesa besede, njeno izrovano korenino, ki se nam zadnjič ker jo tolikrat srečamo, pristuditi mora. Tudi sestavki je sem ter tje silno zamotan, tako da si moramo dolgo glavo beliti, kam bi to in uno segalo. Cela knjiga je cveteč vert, pa cvetlice so mnogo pokvarjene, perje leži po tleh in zali versiči nam sami na sebi ne morejo zadostiti. Če vzrok teh napak poiščemo, ga ne bomo nikjer drugot kakor v tem najdili, de se je Toman z izdajo svojih pesem prehitel. Prav bi bilo, de bi bil nekoliko izrek Horaca poslušal, ki pravi „nonum prematur in annum.“ Mi sicer ne tirjamo, de bi bil Toman celih devet let mogel svoje poezije v skrinji zaperte imeti, pa kake tri ali štiri leta bi ne bilo nikakor preveč. Ta čas bi bil pisatelj lahko svoje dela popilil in jim tudi lepoumnejšo podobo dal. Slava bi bila sicer nekoliko bolj pozno prišla, pa poznejša slava bi bila bolj stanovitna, in veliko večji od zgodne.

Hašnik nam je v Slovenii obljubil, da misli svoje pesmi v natis dati. Prosimo ga, da bi to obljubo kmalo spolnil. On ne piše sicer ravno visoko, pa vender dobro, lepo in zlahtno. Njegov govor je naraven in zatorej tudi dopade.

Na vso moč moramo prizadevanje Vilharja pohvaliti. On je oboje skupej, pesnik in pevec in na enim kakor drugim polju prav dober. On ima čas in pridnost, voljo in zmoglost. Precej smo že do zdaj od njega prejeli, gotovo smemo še tudi zanjeprej veliko upati. T. d. a.

T.d.a.

Prenešana cerkev.

(Slovenska pripovedka.)

Na znožju sivega Grintovca je stala nekdanja bela cerkvica svete Katarine. Sveta Katarina je pomočnica za modro glavo, toraj se je tudi res prizadevala, v soseskah, ktera je njo za pomočnico izvolila, prav prebrisane glavice za uk, za vsako delo in posebno za kupčijo si izrediti. In tudi res so v njeni seseski sembrano modri možje živeli, ki so daleč okoli svet, ljudi in obertnijo kaj dobro poznali, i clo v morske Benedke kupčevali. Ženske so med vsimi Gorenkami nar boljši sirovo maslo namediti razumele in zraven so tudi mnogo zdravilnih želiš poznale, tako da so iz Krajskega in Koroškega bolniki le k njim se zdraviti hodili. Tačas so varovavci svete Katarine le bolj studenčno vodo in zlo malo vina pili. Pa kmalo so začeli, mende jih je sam hudoba tak zapeljal, preveč vince piti.

Bolj ko so ga pili, bolj se jim je prilegovalo, bolj ko so ga pili, bolj so razum pogubovali in bolj je sveta Katarina zalovala, ter se v svoje zagrinjalo zakrivala. Soseščani so ta čudež pač vidili, pa so vince-le bo ljubili, ko svojo pomočnico, kateri so pijanci večasi še zlo zabavljali. Zato je sveta Katarina sklenila z cerkvice vred jih zapustiti in zraven jih z vodo, katero so tak sovražili, popolnoma napojiti. Enkrat, ko je ravno več pijančikov in pijank pred cerkvijo stalo, in sveto Katarino preklinjevalo — kar med bliskom in gromom se razpoči nad njimi črni oblak, in kot bi milijon studencov iz nebes zpusstil, dežuje in lije, da se je v treh urah dolina v jezero spreobrnila. Kot je o vesolnim potopu voda Noetovo barko vzdignila in po valovih nesla, tak zdaj belo cerkvico globoka voda vzdigne in naprej po šumečih valovih nese v pljanjavo Gorensko. Tam se začne razprostovati, in bi bila brez vsmiljenja vso ravnoto pogernila od Grintovca not do Šmarne gore, ako bi ne bila blizu Srednje vasi vstric cerkve svetega Stefana neko široko strašno brezdno, kamor vunder ružavi valovi pohotajo. Tako se pod Srednjo vasjo veliko podzemeljsko jezero napravi, v katerem se velikanski somi in druge hude živali zareda. Ti zmaji bi pač radi na beli dan priplavali, pa cerkev svete Katarine se ravno nad tistim brezdnom ustavi in ga zavota.

Večkrat se zdaj šlišijo ženice tamkej čudno podzemeljsko šumenje, to je grom jezer-
nih valov, kateri bi radi persteno skorjo pre-
derli in z svojimi hudimi živali vred na beli
dan planili. Al tega jim nikdar pred mogoče
ne bo kot o sodnem dnev. Tčas pa bo tak
močen izvir kot sedem Sav vkup perst kviško
vzdignul in proti nebesam švignul. Pri stor-
jeni lukni bo tedaj celo jezero vunkeje vrelo
in čudne zmaje vun metalo, in z tako silo, da
bo verhave sivega Grintovca do belega opralo.
Kdor bo to vidil, naj pa le na kolena pade
in kes obudi, kjer bo se tisti dan zanj zadnji
na zemlji in zadnji za zemljo.

Planjovski.

Slovstvo in umetnost.

Trije učenci zgornjega gimnazija so, ko so bili na šolskih praznikih, narodne pesni zlo marljivo nabirali in njih krog 300 zapisali in vredili, ktere še niso bile do zdaj nikjer natisnjene. To početje je gotovo velike hvale vredno, da bi pač vsi učenci njih zgled posnemali, koliko lepiga v čast slovenskemu narodu bi se le eno leto nabralo in marsikaka cvetica, ki samotna cvete, bi ne ostala neznaná! Poslednji čas je, se tega dela poprijeti, ker bo sicer marsikaj rop pozabljivosti.

* Pripoveduje se, da bo s 1. januarjem serbski leposlovni časopis pod naslovom „Vojvodjanka“ v Zemunu začel izhajati. Za vrednika se imenujeta Milorad Medaković in Aleksander Andrić. Naročnina bo znesla na leto okrog 6 goldinarjev.

* Nov vrednik českega kmetijskega časopisa bo gosp. Med. Dr. Jožef Pečirka in nemškega izdavanja gosp. Boroš, bivši knjigokupec in poslanec na državnem zboru v Kromerizu.

* Gospod profesor Wimmer v Landshutu je v Milanu imenitno znajdbo naznanil, namreč razmotanje svilnih mesičkov v merzli vodi. Temu se v Milanu zlo čudijo.

Zmes.

Beseda „zadajčati“ enimu pomeni: enega ošabno oštevati, nad enim hudo hrušati in razsajati. Ze ta beseda nam žalostno resnico dokazuje, da so Nemci posebno nemški vradniki nad vboгим Slovencom pri vsaki priložnosti režali.

* Nemško preseže vse! — pravi Humorist.
— Najlepše nemške vesele igre so francoske, najlepše nemške pervaigre so laške, najlepše nemške knjige so angleške, najlepše nemške pevke so švedske, najlepše nemške rokovice so Danske, najlepší nemški sir je Hollandski, najlepší nemški kozuhi so Ruski, najlepší nemški tobak je turški, najlepší nemški čaj je kitajski čaj!

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Gradcu 28. Grudna :

25. 7. 65. 90. 57.

Na Dunaju 28. Grudna:

64. 58. 13. 30. 56.

Prihodno srečkanje bo v *Gradcu* in *Dunaju*
11. in 22. Prosenca.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih
pisem 28. Grudna 1850.

Deržavne dolžne pisma po	5	od 100 (v srebru)	95%
» » » »	4 $\frac{1}{2}$	» »	82 $\frac{5}{8}$ %
» » » »	4	» »	74%

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, morav- skih, silezijskih, stajarskih, ko- roških, krajskih, gorjskih in dunajske višje kamorne urad- nice.	po 4	od 100	—	glđ
» 2 $\frac{1}{2}$	» 2	» 50	»	»
» 2 $\frac{1}{4}$	» 2	» —	»	»
» 2 $\frac{1}{2}$	» 2	» —	»	»
» 1 $\frac{3}{4}$	» 2	» —	»	»

Bankne akcie po 1150 gold. v srebru.

Dnarna cena 23. Grudna 1850.

V dnarje

Cesarskih cekinovagio (od 100 gold.) 31 $\frac{3}{4}$ gld.
Srebra " " " " " "